

VIAȚA ARTISTICĂ ÎN PRESA INTERBELICĂ DIN BEIUȘ

de
CORNEL CRĂCIUN

La început a fost, ca în orice activitate spirituală, curiozitatea. Pe măsură ce investigația înainta și problemele se clarificau a intervenit certitudinea. Iar acum la încheierea studiului ne putem manifesta satisfacția. Enigma pe care ne-am propus să o descifrăm în cele ce urmează nu se referă în mod expres la potențele culturale ale provinciei românești, ci mai ales la apetența constitutivă spirituală a naturii autohtone. Căci despre ce altceva poate fi vorba imediat după Marea Unire într-un mic orășel din vestul extrem al țării. Tradiția nu avea suficiente rădăcini formative, oamenii de profesiune lipseau fiind supliniți de autodidacți, și totuși cultura se producea, se consuma, și ceea ce e și mai revelator pentru spiritul epocii, se comenta.

Sîntem de acord că în Beiuș se sedimentase un profund respect față de actul cultural, grație liceului și școlii confesionale locale. Apropierea de Oradea avea și ea greutatea ei în receptarea faptelor de spirit. Nu e de neglijat pentru perioada interbelică aportul intelectualilor legați de aceste locuri, în primul rînd profesorul Alexandru Lapedatu¹ deputat de Ceica - Beiuș, devenit ministru al culturii și Francisc Hubic, profesor de muzică la liceul din Beiuș între anii 1909 și 1924 și devenit ulterior celebru cu corul său orădean. Nu în ultimă instanță putem aminti "virfurile" intelectualității din Beiuș: profesorul Bușița, animator cultural de prim ordin, și profesoara Ana Bucur, autoare de piese de teatru și ziaristă de bună reputație, respectiv Nerva Traian Cosma, primarul orașului și proprietarul săptămînalului "Beiușul".

Pentru dimensiunile orașului modeste ale orașului, Beiușul poseda în perioada ce face subiectul investigației noastre un număr de patru publicații. Susținute cu greutate aceste mijloace de informare încercau, cu forțe evident inferioare, să imite stilul și punerea în pagină a presei bucureștene. Dacă ziarul "Beiușul" a avut de înfruntat mari dificultăți, fiind nevoit să se întrerupă ca apariție de 3 ori(!), revista "Observatorul", grație personalului de care dispunea, a ajuns la un nivel competitiv, acesta fiind în opinia noastră unul din motivele pentru care s-a transferat la jumătatea anului 1935 în capitală. De altfel, acest pas era previzibil avînd în vedere abandonarea treptată a analizei situației strict locale în favoarea unei apropieri de orbita Bucureștiului.

Deși s-a publicat relativ puțin cantitativ, ne surprinde într-o oarecare măsură paleta largă de investigații pe varii probleme culturale și simțul răspunderii probat de conducătorii publicațiilor, respectiv de semnatorii articolelor. Pentru a ușura evaluarea materialului oferit de presa interbelică din Beiuș ne-am structurat materialul pe patru părți: a) plastică; b) muzică; c) teatru și d) dans și cinematografic.

PLASTICA. Prima secțiune se va referi la articolele comemorative și de prezentare a unor valori contemporane prin intermediul interviurilor. Dacă în privința articolelor

1 Pentru cf. vezi în Alexandru Lapedatu, *Scrieri alese*, Editura Dacia, Cluj - Napoca, 1985, p.24

prezentate a artiștilor români consacrați se poate ușor detecta o suficiență ce merge pînă la prelucrarea integrală a considerațiilor din presa franceză - cazul sculptorului George Groza², cu mult mai interesante sînt interviurile luate de Mîia și Iosif Frollo, la București, unor talente în plină afirmare. În acest sens menționăm cele trei contacte cu tinere artiste plastice, fiecare reprezentativă pentru domeniul ei de activitate³. Dincolo de unele date biografice comune pe care le vehiculează, putem distinge, așa cum este cazul portretului Miliței Petrașcu, datele esențiale ale crezului ei artistic. Cei doi cronicari amintiți manifestă inițiativă, încercînd un sondaj de opinie în rîndurile tinerilor creatori cu privire la rostul și sensul artei moderne. Deși interviul din ianuarie 1936 se realiza după ce revista devenise bucureșteană, acest lucru nu scade cu nimic din valoarea reflexiilor unui artist mai puțin cunoscut. Expozant în sala Dalles, un fel de Mecca a plasticii din Capitală, pictorul Dem Berea⁴ se dovedește un spirit delicat și interesat profund de expresia formală. Enumerînd printre predecesorii preferați pe Renoir, Manet, Delacroix și Luchian, el afirmă: "... Maestrul meu adevărat este Teodorescu Sion" și în continuare "Idealul meu tot viața de țară rămîne". Reprezentant autohton al impresionismului, după cum urmează din profilul profesional făcut de semnatarul articolului, Berea are o imagine proprie, originală, despre cubism, pe care credem că e util s-o facem publică în cele ce urmează: "... cubismul nu este decît o formă cerebrală pornită din inovațiile create de mașinism și aptă numai pentru arta decorativă și nici asta pentru mult timp cred". Referitor la problema cubismului e locul să reținem și opinia unui alt artist bucureștean, Tache Soroceanu⁵, exprimată aceluiași cronicar: "Este o artă de laborator, o încercare din care se pot trage foloase, o demonstrație pînă unde poate să meargă arta și pînă unde nu...". Adeziunea pentru arta modernă și-o manifestă și Pica Delavrancea Dona, dar nu pentru forme absolut geometrice, lipsite de viață am adăuga noi, ci pentru grafism melodios, de vreme ce amintește numele lui Matisse și Pallady⁶. Interesantă este și părerea pictoriței muraliste Olga Greceanu care consideră că arta modernă: " A ajuns la o banalitate, din care nu mai poate să iasă nici un progres - se vede o formulă ieșită dintr-un singur cap, nu dintr-o generație⁷. Iar pictorul Teișanu, directorul muzeului Aman găsește o firească legătură între tehnica modernă de lucru a picturii și mentalitatea epocii căci: "... Cei care pictează modern, pictează iute, pentru că în afară de momentele de inspirație, îi așteaptă afară o viață trepidantă, inspirația vine tot trepidantă, trebuie prinsă repede căci altfel fuge..."⁸.

Dacă articolul comemorativ dedicat de Ion Sălăgeanu lui Dürer⁹ cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la moartea artistului este bine documentat și intenționat, dar pur informativ, ne vom înfîlîni cu o altă manieră de punere în pagină de Iosif Frollo(care se ascunde probabil în spatele pseudonimului Lucca della Robbia). Acesta își argumentează impresiile de călătorie la Veneția cu analiza unor lucrări ale lui Tizian¹⁰. Respectivul mod de lucru are darul de a oferi cursivitate excursului exegetic care îmbină fericit cu memorialul de

2 Observatorul, I, 6/ octombrie 1928, p. 167-168

3 Mîia, Frollo, *De vorbă cu doamna Milița Petrașcu*, în Observatorul, VII, 1-2/ ianuarie - februarie 1934, p. 35 - 38; Idem, *De vorbă cu doamna Pica Delavrancea Dona*, în Observatorul, VII, 5-6/ mai - iunie 1934, p. 220-223; Lucca della Robbia, *Reflecții asupra picturii murale*, în Observatorul, IX, 5-6/ mai - iunie 1936, p. 237-241

4 Lucca della Robbia, *De vorbă cu dl. Berea*, idem, IX, 1/ ianuarie 1936, p. 39-43

5 Idem, *Expoziția d-lui Soroceanu*, idem, IX, 2/ februarie 1936, p. 85-87

6 Observatorul, VII, 5-6/ mai - iunie 1934, p. 223

7 Idem, IX, 5-6/ mai - iunie 1936, p. 173

8 Idem, VI, 4/ aprilie 1933, p. 173

9 Ion, Sălăgeanu, *Dürer*, idem, I, 3/ mai 1928, p. 80

10 Lucca della Robbia, *Tiziano*, idem, VIII, 7-8/ septembrie - octombrie 1935, p. 203-211

călătorie și cu amprenta moralistă a așezării lagunare, reprezentată în esența ei de opera artistului analizat.

Datorită profilului publicației "Observatorul" e firesc să găsim în paginile ei referiri la subiecte și tangente cu arta religioasă, excepție fiind doar un articol, al profesorului Dionne¹¹ care descrie decorația interioară a bisericii din centrul orașului Lugoj, operă a prof. Simionescu, celelalte intervenții sînt preluări din Jean Vezère, dr. Zadori, Paul Henry, C. Jeglot, Jera, Miron Cristea, V. Bujor și Elie Faure. Ceea ce ni se pare remarcabil este însăși dorința de a traduce și pune la dispoziția publicului texte străine chiar și într-un orășel de provincie. Exemplu cît poate de practic că nu există bariere culturale. Textele nu au valoare deosebită tocmai pentru că sînt prezentate fragmentar și nu vom insista asupra lor.

Rubrica de generalități plastice ne permite unele reflecții pe marginea acestor articole. Structurat pe două capitole, materialul de inițiere artistică semnat de A. Micu¹² considerăm că-și atinge scopul: deschide apetitul pentru lectură artistică oferind și o bibliografie în acest sens, respectiv prin prezentarea celor 16 reguli preluate din P. Gautier, inaugurează un mic curs de estetică. Inițiativă remarcabilă pentru provincia interbelică, dar fără continuare. Și totuși, Iosif Frollo¹³ într-un eseu din 1932 vehiculează cu vădit talent doi termeni: morala și arta, pe care-i prezintă, exagerînd, antinomic. Pronunțîndu-se de la bun început în favoarea moralei deoarece: "pentru însăși subzistența societății omenеști morale este o necesitate, în timp ce arta este numai o podoabă, și pentru că morala practică este singura cale a omului spre fericire", Frollo ridică în final două punți de legătură (sau de ruptură - tonul fiind evaziv) între cei doi termeni ai relației: subconștientul și principiile de viață ale societății. Pe aceeași linie se cuvine amintită și recenzia la volumul lui Tudor Vianu din 1931 intitulat "Arta și Frumosul"¹⁴. Admițînd puterea de sinteză și bogăția informației recenzorul sfîrșește prin a sugera că lucrarea e mult prea alambicată...

Salonul Oficial¹⁵ bucureștean este în atenția aceluiași Lucca della Robbia, dar numai după transferarea revistei "Observatorul". Impresiile sînt luate la "cald" și nu insistă decît pe o enumerare, cu valențe educative, fără valoare analitică. La același subpunct avem și amintita expoziție a pictorului Tache Soroceanu. Prezentînd flori și nuduri, (minunată combinație!), artistul lasă loc unor firești alăturări pe temeiul gingășiei, purității, instabilității, emoției, ș.a.m.d. Reveria muzicală e sfîrșimată de opinia nihilistă a pictorului din care putem însă elimina un grăunte de adevăr¹⁶.

Unicul artist local, pictorul Teodor Dumbrăveanu, este recenzat dar nu pentru o expoziție în Beiuș, unde a locuit, ci la Palatul Culturii din Arad¹⁷. Apelul la monumente se pare că are ecou doar în anul 1921 la Beiuș. Dar, și aici este nota particulară, monumentele nu sînt plănuite pentru orașul Beiuș, ci sînt apeluri pentru monumente din țară¹⁸. Deci, se pare că pe beiușeni nu-i interesează decît monumentul martirilor Ciordaș și Bolcaș¹⁹. Ziarul "Beiușul" are o inițiativă lăudabilă, publicînd textul unor conferințe despre istoria României ținute de Nicolae Iorga la Școala Interlatată de Înalte Studii Sociale din Paris. Printe acestea

11 Observatorul, VIII, 1-2/ ianuarie - februarie 1935, p. 52-59

12 A., Micu, Artă. Inițiere artistică, în Observatorul, III, 7-8/ septembrie - octombrie 1930, p. 397 - 402

13 Iosif, Frollo, Morala și arta, idem, V, 5-6/ iunie - iulie 1932, p. 193-204

14 Observatorul, V, 5-6/ iunie - iulie 1932, p. 269-271

15 Vezi în Observatorul, VIII, 9-10/ noiembrie - decembrie 1935, p. 272 - 274 și IX, 5-6/ mai - iunie 1936, p. 241-242

16 "Cred indiscutabil în pieirea artei... Arta mai cere și multă vreme liberă, oamenii nu mai au nici vreme și nici sufler" în Observatorul, IX, 2/ februarie 1936, p. 87

17 Beiușul, V, 17/26 aprilie 1925, p. 1-2

18 E vorba de monumentul lui Eminescu de la București, Avram Iancu de la Abrud și Horea de la Mesteacăn

19 Realizat în 1934. Vezi Ioan, Opriș, Comisia monumentelor publice și activitatea ei, în Revista Arhivelor, LXV, vol. L.3/ 1998, p. 271

se află și un capitol consacrat artei românești, interesant pentru imaginea propagandei culturale, mai mult decât ca valoare intrinsecă²⁰.

MUZICA. Pe plan local viața muzicală este dominată de mișcarea corală și respectiv de personalitatea profesorului Francisc Hubic²¹ pînă în 1924, cînd părăsește Beiușul pentru a se stabili la Oradea. Ce ni se pare deosebit nu este faptul că în Beiuș există un om de meserie și un cor competitiv ci, mai mult, că se poate pune în scenă, și încă cu succes, opera "Șezătoarea" de Tiberiu Brediceanu²². Performanța e realizată de G. Ghivulescu, urmașul lui Hubic la conducerea catedrei muzicale a liceului beiușan. De asemenea, pentru că în oraș staționează un regiment, asistăm la organizarea fanfarei acestuia²³.

Opera Română din Cluj este extrem de activă în zonă, cel puțin în perioada 1921-1925, cînd au concertat în Beiuș artiștii: Lya Pop, baritonul Nicolescu, frații Kolar, mezzosopra Pinciu și tenorul Gheorghe Erdely - Ardeleanu. Din cei citați se detașează frații Kolar, Carol și Gustav²⁴, instrumentiști de real talent, care sînt prezenți de trei ori în Beiuș pe parcursul stagiunii 1921-1922. Clujul este menționat în presa locală și prin referirile la personalitatea lui George Dima²⁵, prima oară la sărbătorirea a 40 de ani de activitate artistică, apoi într-un articol comemorativ, la moartea sa din anul 1925.

Din București concertează la Beiuș în 1921 George Enescu și Caravia, respectiv tenorul Jean Athanasie²⁶. Lor li se adaugă mandolinistul Simicel²⁷ și aici se opresc informațiile despre prezența muzicală a Bucureștilui pe această scenă provincială.

"Revista "Observatorul" găzduiește în paginile sale trei articole comemorative: despre George Enescu la împlinirea vîrstei de 50 de ani²⁸, Richard Wagner la 100 de ani de la naștere²⁹ și Francisc Hubic cu ocazia sărbătoririi a 30 de ani de activitate³⁰.

TEATRU. Scena teatrală din Beiuș este dominată fără discuție de bucureșteni, și mai precis de personalitatea actorului Aristide Demetriade. Societar al Teatrului Național, exponent de marcă al modalității de interpretare supusă retoricului, el ajunge o vedetă pe plan local, dînd și numele teatrului inaugurat în decembrie 1923. Primirea entuziasmată și legăturile trainice în timp între actor și orașelul transilvan au fost consemnate emoționant într-un interviu datînd de la începutul anului 1930. Atunci marele actor afirma: "... cea mai plină și temeinică recompensă mi-au dat-o cetățenii micului orașel ardelenesc Beiușul din Bihor, prin inimosul lor primar Nerva Traian Cosma, legînd numele meu de teatrul comunal"³¹. Cetățean de onoare al orașului, Demetriade a dat viață unor personaje memorabile pentru cetățenii Beiușului: Vlaicu Vodă, Hamlet, doctorul din spectacolul "Taifun". Pe plan secund se situează trupa Fotino³² cu dese prezențe în perioada 1922-1926, dar calitatea pieselor lasă de dorit.

20 BEIUȘUL, I, 24/6 noiembrie, 1921, p. 3

21 Idem, II, 7/26 februarie 1922, p. 2; III, 7/25 februarie 1923, p. 3

22 Idem, IV, 18/15 iunie 1924, p.2

23 Idem, I, 20-21/23 octombrie 1921, p. 6

24 Idem, I, 1/1 iunie 1921, p. 5; II, 4/5 februarie 1922, p. II, 32/8 ianuarie 1923, p.8

25 Idem, II, 18/14 mai 1922, p. 2; V, 26/28 iunie 1925, p. 4

26 Idem, I, 3/18 iunie 1921, p. 6-7

27 Idem, IX, 5/8 decembrie 1929, p.2

28 Observatorul, V, 1/ februarie 1932, p. 24-29.

29 Idem, VI, 5/ mai 1933, p. 205-211

30 Idem, VII, 1-2/ ianuarie - februarie 1934, p. 31-34

31 BEIUȘUL, X, 2/12 ianuarie 1930, p. 3

32 Spre edificare reproducem titlurile pieselor jucate de această trupă la Beiuș: "Prostul", "Punctul negru" și "Lulu", vezi BEIUȘUL, III, 13/8 aprilie 1923, p. 5; "Ioan al III-lea" de Sacha Guitry, vezi idem, VI, 5/31 ianuarie 1926, p.6.

Spectacolele de valoare sînt anunțate de trupa George Ciprian³³ la debutul anului 1926, dar nu deținem informații asupra transpunerii lor în practică. În fine, spectacolul cu piesa "Thebaida" de Victor Eftimiu este important nu atît pentru realizarea în sine, cît mai ales pentru tonul critic al cronicii semnate cu pseudonimul Horatio³⁴.

Teatrul din Cluj este cvasiabsent de pe afișajul scenei din Beiuș. Doar un singur anunț, al piesei "Antonia" de Melchior Lengyel³⁵, într-o perioadă de timp ce acoperă întreg deceniul trei al secolului!. Să recunoaștem că este îngrozitor de puțin ... Teatrul de Vest din Oradea, creat în toamna anului 1928 de Aurel Pop Bănuș și Ștefan Mărcuș, își face simțită prezența la începutul anului 1929 cu două piese obscure: "Aripi frînte" și "Anuța"³⁶. Gruparea "Studio" din același oraș prezintă spectacole în Beiuș, după 1931, dar acestea "sînt sporadice și nu mai au strălucirea de odinioară"³⁷. Activitatea teatrală locală propriu-zisă se reduce la spectacolele puse în scenă de elevi. În acest sens activează și o autoare de piese din Beiuș, doamna Ana Bucur³⁸, profesoară de istorie la liceul greco-catolic de fete, care se manifestă simultan ca ziaristă și poetă. Dar valoarea, acceptabilă la nivelul orașelului, e discutabilă dintr-o perspectivă mai largă.

DANS ȘI CINEMATOGRAF. În paginile revistei "Observatorul" există și luări de poziție față de dans și cinematografie. În articolul "Statuia mutilată"³⁹ se acuză direct efectele negative ale ultimei noutăți venite de peste Ocean: tangoul. Acest dans, prin libertinajul lui are darul de a perverti tineretul și de a-l incita într-un mod nedemn. Și atunci, tradiția greacă și franceză care i se contrapune se va destrăma ca o statuie deformată.

Pe aceiași linie moralizatoare se situează și rîndurile despre cinematograf semnate de redactorul șef al revistei, Ioan Teiușan⁴⁰. Atrăgînd atenția, corect, asupra imposturii în creație, autorul articolului atacă direct piesele de teatru filmat (nivel la care se situa în anii '20 spectacolul cinematografic) de rolul nefast în educarea maselor, și cu deosebire a tinerilor, pentru că: aduc imoralitatea pe ecran, incită la suprimarea ordinii sociale (vezi cazul Rusiei) și prin cultivarea sentimentalismului creează multe imagini false ale realității. Subscriind la părțile pozitive ale analizei sale ne permitem să nu-i împărtășim formulările teoretice generalizatoare. Referirile, e drept, se fac la o situație concretă, dar arta adevărată transcende toate obstacolele și în numele acestei rațiuni de a fi nu putem fi de acord cu semnatarul articolului.

Cîteva formulări concluzive se cuvin a fi făcute, acum în finalul prezentei lucrări. Perioada interbelică nu e acoperită în totalitate de informația scrisă a periodicelor. Astfel, revista "Observatorul" apare între martie 1928 și februarie 1935 la Beiuș, iar din martie 1935 și pînă în iunie 1936 la București. Orientarea sa este aceea de informare generală teoretică, cu fața spre capitală și nu spre Beiuș. Nu ceea ce se petrece în oraș, ci ceea ce ar putea să intereseze pe cetățean în materie culturală. Ziarul săptămînal "Beiușul" apare cu dificultăți între 1 iunie 1921 și 23 februarie 1930. Prin profil și destinație propagandistică e orientat spre informația scurtă, concisă, cu și despre localnici. Aici sînt recenzate manifestările artistice din Beiuș, se ia pulsul acțiunilor organizate de sau pentru beiușeni.

33 "Macbeth" de Shakespeare și "Domnișoara Iulia" de Strindberg.

34 BEIUȘUL, V, 44/21 noiembrie 1925, p. 2. "... A fost însă greșită distribuția rolurilor lui Polinikes, Eteokles și Haemon. Andronache Botez și Macedonski, nu sunt cîtuși de puțin potriviți pentru drame clasice sau fond clasic, ceea ce nu exclude posibilitatea de a realiza creații desăvîrșite pe alt teren. Jocul d-lor, cu toată nepotrivirea, a fost la înălțime..."

35 Idem, VI, 9-12/13 mai 1926, p. 8

36 Idem, IX, 4/1 decembrie 1929, p. 5

37 Informație preluată din *Istoria teatrului în România*, vol. III, 1919-1944, București, 1972, p. 104

38 "Îndreptarea" și "Biruința", Beiușul, IV, 19/22 iunie 1924, p. 3-4; "Făt Frumos din flori de nuferi" și "Pentru un vis", idem, V, 12/29 martie 1925, p. 2-3

39 Observatorul, I, 2/ aprilie 1928, p. 47

40 Idem, I, 5/ iulie 1928, p. 122- 123

Din păcate activitatea plastică locală lipsește cu desăvîșire, cea muzicală trăiește din corul lui Hubic, iar cea teatrală se cantonează la nivel școlar. Valorile nu rămîn în Beiuș ci migrează spre Oradea (cazul lui Hubic) sau spre București (cazul revistei "Observatorul" și a colaboratorilor ei). Se pune problema supraviețuirii în provincie. Cu eforturi sînt aduși artiști și interpreți de la Opera Română din Cluj și actori în turneu de la București. Cazul lui Demetriade e poate unic în analele provinciei românești interbelice. Dar, nu vrem să greșim... Trupa Fotino prezintă piese ușoare, comice, lipsite de mesaj, de consistență. Cum să faci educație artistică adevărată în astfel de condiții? Există un Hubic, profesorul Bușița, Ana Bucur și familia Frollo, dar posibilitățile de susținere a unui efort cultural intens și de durată sînt minime. Oradea, care e atît de aproape, nu participă într-un întreg deceniu decît cu două spectacole mediocre jucate de trupa Teatrului de Vest la propășirea artistică a orașului !

Este demn de admirat cum oamenii aceștia, sufletiștii din Beiuș deja anințiți sau anonimi, au putut totuși, în condiții vitrege să susțină două publicații de valoare peste media valorică a provinciei ardelen. Articolele de popularizare, interviuri și recenzii ale unor manifestări artistice bucureștene, fragmente de studii sau articole apărute în presa din străinătate, într-un orașel din vestul țării în anii '20-'30 nu e totuși puțin lucru. Manifestările locale, fără să fie numeroase și de o deosebită calitate, cu mici excepții numite Enescu, Demetriade și Lya Pop, au probat interes și participare. Putem afirma pe baza celor expuse că la Beiuș, în perioada interbelică, a existat o viață artistică și acest lucru este esențial. Acest fenomen pozitiv a fost intuit, studiat și prezentat de semnatul acestor rînduri. Cititorului îi revine de acum, în întregime de a judeca și a se pronunța.

ARTISTICAL LIFE IN PRESS DURING THE WORLD WARS IN BEIUȘ

(Summary)

The study presents the efforts of the intellectuals from a small Transylvanian town to maintain an honorable artistic life. If in the Fine Arts the achievements have been only teoretical, in music the local choral movement joined harmoniously the many tours of the artists of Cluj, in theatre distinguished himself the personality of the actor Aristide Demetriade from Bucharest, a remarkable honorable member of the town.